

Het college van B&W van de gemeente Delft
t.a.v. de wethouder Zorg en Wijken, de heer R. de Prez
Postbus 78
2600 ME Delft

Delft, 20 januari 2014
Betreft: Advies kadernota Vrijwilligerswerk

Geacht college,

Graag geven wij een reactie in de vorm van een advies op de nota kader vrijwilligerswerk. De WMO-raad vindt net zoals de gemeente Delft vrijwilligerswerk 'een onmisbaar onderdeel' van de samenleving. De WMO-raad benadrukt dat het vrijwilligerswerk een zorgvuldig en gewogen beleid verdient. Met name gezien de waarde voor het individu en voor de binding in de samenleving, maar ook omdat, zoals de gemeente stelt, het *'een pakket activiteiten (cultureel, sportief, natuur) en collectieve voorzieningen mogelijk maakt dat zonder vrijwilligers in de toekomst niet meer mogelijk is (pag.3)*.

In onderstaande tekst vindt u onze opmerkingen en adviezen terug in een vorm die enigszins afwijkt van de nota maar waarin wel alle belangrijke onderdelen aan de orde komen.

1. Aanleidingen

De WMO-raad adviseert u in de inleiding aan te geven wat de aanleiding en het doel van de nota zijn. Weliswaar wordt er verwezen naar de nota 'Welkom in Delft', die is echter nog niet beschikbaar en bovendien moet de kadernota Vrijwilligerswerk zelfstandig gelezen kunnen worden. De aanleiding is niet alleen een streven naar een participatiesamenleving. Een belangrijke aanleiding is eveneens het bezuinigingsbeleid van het rijk en de gemeente. Daardoor is de gemeente niet meer in staat alle bestaande voorzieningen in de stad te handhaven. Voorzieningen verdwijnen en de gemeente is zich aan het hervormen naar een regiegemeente die niet meer *'zorgt voor maar zorgt dat'* (pag.6). De burger wordt direct met de gevolgen van deze veranderingen/bezuinigingen geconfronteerd. Hierop wordt ingegaan in paragraaf 5.2 en paragraaf 5.3. De WMO-raad adviseert u de aanleiding in de inleiding op te nemen.

Een voorbeeld als het gaat om bezuinigingen. Vanwege de bezuinigingen krijgt de zorgaanbieder voor het vervoer van dementerenden naar en van oc's vanaf 1 januari nog maar de helft betaald. Dit houdt in dat de begeleiders op de busjes per 1 januari ontslagen zijn. Het zijn nu vrijwilligers en personen met opgelegde maatschappelijke taken die deze betaalde banen vervangen. Overigens, een uitgangspunt is dat vrijwilligerswerk geen vervanging is voor regulier werk (zie uitgangspunt 5 van de nota). Strijdigheid met dit uitgangspunt is in dit voorbeeld aan de orde.

Wij adviseren om deze aanleidingen en de concrete gevolgen voor de burger duidelijk en overzichtelijk te benoemen omdat wij denken dat de burgers daar recht op hebben en een eerlijke communicatie de samenwerking ten goede komt.

De wereld van vrijwilligerswerk is volop in beweging.

Wij adviseren om in nota als deze uitgebreider aandacht te besteden aan een analyse hiervan in Delft. Onderzoek wijst uit dat afname van de beschikbaarheid van vrijwilligers direct het gevolg is van veranderingen die direct betrekking hebben op de hedendaagse vrijwilliger. Zoals ontkerkelijking (60% van de vrijwilligers komt traditioneel uit kerkelijke kring), steeds minder tijd hebben, opschorting van vrijwilligerswerk tot latere leeftijd en een fundamentele verschuiving tussen generaties (door socialisatieverschillen). (*Divilee, 2005*)

Een analyse van deze veranderingen geeft concrete handvaten voor toekomstig beleid bijvoorbeeld ten aanzien van het inspelen op wensen van jongeren ten aanzien van vrijwilligerswerkbeleid en om het veronderstelde potentieel in de stad te kunnen aanboren. Ook kan geanticipeerd worden op mogelijke weerstanden.

Op deze plek past ook het benoemen van de toenemende druk op vrijwilligersorganisaties en mantelzorg door een terugtrekkende overheid, een toenemend beroep op de zorg en de beperktere middelen. Met het oog op het ondersteuningsbeleid adviseren wij de gemeente om te onderzoeken waar de Delftse vrijwilligersorganisaties en mantelzorg specifiek behoefte aan hebben om deze druk te kunnen hanteren.

2. De zeven uitgangspunten van het Delftse vrijwilligerswerk

Graag reageren wij op deze zeven uitgangspunten.

Uitgangspunt 1: accoord

Uitgangspunt 2: accoord

Uitgangspunten 3, 6 en 7:

De WMO-raad is principieel tegen het verplichten van vrijwilligerswerk. Hier willen we een relatie leggen met de nota Wederkerigheid en tegenprestatie, sept. 2013, waarin op pagina 7 (vierde bolletje) wordt gesteld:

"Wederkerigheid & tegenprestatie -waaronder ook mantelzorg en vrijwilligerswerk vallen- winnen aan effectiviteit als we het zo vrijwillig mogelijk maken" (bij de volgende alinea wordt dit herhaald)

De WMO-raad vindt dit een principieel verkeerde insteek. Vrijwilligerswerk heeft niets te maken met de Wederkerigheid en tegenprestatie zoals die omschreven wordt door de gemeente Delft. Want:

Vrijwilligerswerk is bij uitstek een terrein waar sprake is van spontaniteit en autonomie van de burgers en dat moet ook zo blijven. (nota basisfuncties Lokale ondersteuning vrijwilligerswerk en mantelzorg van het Ministerie VWS/Jet Bussemaker (2009))

De gemeente Delft maakt o.i. hier een onjuiste verbinding door vrijwilligerswerk onder te brengen bij Wederkerigheid en tegenprestatie. En opgelegd vrijwilligerswerk te benoemen als vrijwilligerswerk. De terminologie 'opgelegd vrijwilligerswerk' (ook wel 'geleid vrijwilligerswerk' genoemd) is al een contradictio in terminis.

In april 2013 hebben de informele zorgorganisaties al geprotesteerd en afstand genomen van deze term/koppeling bij de pre-adviesronde van de nota Gezond en wel. Zij vinden mensen die 'opgelegd vrijwilligerswerk' uitvoeren geen vrijwilligers. Het zijn mensen die ook van hen een andere vorm van begeleiding vragen dan hun eigenlijke vrijwilligers. Hun voorstel was om deze mensen participatiemedewerkers te noemen.

Wij adviseren de gemeente om de terminologie rond Vrijwilligerswerk en Wederkerigheid en tegenprestatie te herdefiniëren om verwarring in beleid en communicatie te voorkomen. Daarmee wordt ook recht gedaan aan de gemotiveerde en onbaatzuchtige inzet van vrijwilligers.

Een ander punt waar de WMO-raad op wil wijzen is de koppeling van mantelzorg en vrijwilligerswerk (zie ook onder 6.5 Kader vrijwilligerswerk). Mantelzorg wordt terecht geen vrijwilligerswerk benoemd. Zoals gesteld in deze nota zijn mantelzorgers een mogelijke doelgroep voor vrijwilligerswerk zoals in de vorm van het leveren van respijtzorg.

Wij adviseren mantelzorg & mantelzorgbeleid in een apart hoofdstuk de specifieke aandacht te geven die zij nodig hebben.

Wij zouden het daarom ook waarderen als de nota als titel *Kader vrijwilligerswerkbeleid en mantelzorgbeleid* krijgt

Uitgangspunt 4: accoord

Uitgangspunt 5:

De WMO-raad adviseert *Vrijwilligerswerk is niet bedoeld als vervanging van regulier werk* als een apart uitgangspunt te benoemen.

3. Ambities

De WMO-raad is positief over de ambities van de gemeente.

4. Wat doet de gemeente?

In vergelijking met andere gemeentes blijkt de ondersteuning van het vrijwilligerswerk in Delft bescheiden.

In andere gemeentes (Haarlem, Alphen a/d Rijn, Midden-Delfland, Amsterdam) zijn vrijwilligerscentra die allerlei voorzieningen bieden zoals:

- structureel beroepskrachten beschikbaar voor vragen en advies
- ondersteuning bij werving en voorselectie
- actief zoeken van kandidaten voor moeilijk vervulbare vacatures
- breed aanbod van deskundigheidsbevordering
- contact met vrijwilligersorganisaties om inzicht te krijgen in behoeften
- organisatie van netwerkbijeenkomsten
- jaarlijkse trendrapportages met vertaling naar beleid
- casuïstiekbesprekingen met b.v GGZ voor vrijwilligersorganisaties

Wij adviseren om als extra instrumenten in elk geval toe te voegen:

- kwaliteitscontrole
- subsidies
- vertrouwenspersoon en klachtencommissie (onder veiligheid)
- samenwerking met buurtgemeentes (bijvoorbeeld bij deskundigheidsbevordering)
- monitoring, waar het bij monitoring van vrijwilligers zowel de vrijwilligers als de instelling waar zij actief zijn betreft
- (doen) instellen van een vrijwilligersprijs
- waarborgen substantiële beroepsmatige ondersteuning (opgenomen in prestatie afspraken en middelen beschikbaar)
- ondersteuning van MAS (maatschappelijke stages) om jongeren zo te stimuleren tot het doen van vrijwilligerswerk.

Tevens adviseert de WMO-raad bij concretisering van vrijwilligerswerkbeleid en vrijwilligersbeleid het gemeentelijk beleid en het beleid van de organisatie goed af te stemmen, indien de niet vrijwillige 'vrijwilligers' worden ingezet bij kwetsbare groepen.

Ook adviseert de WMO-raad om de niet vrijwillige 'vrijwilligers' die werkzaamheden moeten inzetten in het kader van een tegenprestatie niet in te zetten voor respijtzorg omdat adequate begeleiding in een dergelijke situatie niet mogelijk is.

4.1 Monitoring

Ten aanzien van monitoring adviseert de WMO-raad:

- aan te geven voor welke periode deze nota Kader vrijwilligerswerk geldt
- te starten met een nulmeting in 2014
- aan te geven hoe de kwalitatieve doelstellingen zijn gedefinieerd
- aan te geven welke kwantitatieve doelstellingen t.a.v. het Delftse vrijwilligersbeleid worden meegenomen bij de aanbesteding in het kader van prestatieveld 4 zoals op de laatste pagina van deze nota wordt aangegeven.

5. Financiële paragraaf

5.1 Subsidies, huidige situatie

Voor de concretisering van het vrijwilligerswerkbeleid is het van belang aan te geven welke prestatie afspraken er zijn en welke prestatiesubsidie de uitvoeringsorganisaties Participe, DIVA en eventueel derden momenteel ontvangen ter ondersteuning van het vrijwilligerswerk.

Bij het formuleren van ambities (zie nota punt 2) staat dat er via de aanbesteding in de WMO gezorgd gaat worden voor bemiddeling en een ondersteuningsstructuur. Wordt hiermee de huidige (bovengenoemde) structuur bedoeld of is er spraken van een mogelijk nieuw centraal portaal? Hoe verhoudt zich dat dan tot de bestaande situatie?

De WMO-raad geeft u in overweging de afspraken op te nemen in het Kader vrijwilligerswerk

5.2 Subsidiekader

De WMO-raad adviseert u in het op te stellen subsidiekader op te nemen welke bezuinigingen in 2012 en 2013 al plaatsgevonden hebben en of de mogelijke bezuinigingstaakstelling van 180.000 euro hier nog boven op komt.

De WMO-raad gaat er van uit dat in het subsidiekader het totale beschikbare budget voor vrijwilligerswerk- en mantelzorgbeleid wordt vermeld en dat dit budget voldoende is om het vrijwilligerswerk en de mantelzorg dusdanig te ondersteunen dat zij in staat zijn hun activiteiten/taak naar behoren uit voeren.

Tot slot

De uitdaging voor de gemeente is het zodanig vormgeven van beleid dat vrijwilligers en mantelzorgers zich daadwerkelijk gezien, gewaardeerd en ondersteund voelen. De WMO-raad levert daar graag een bijdrage aan.

Altijd tot nadere toelichting bereid, namens de WMO-raad,

A.J. Duymaer van Twist, voorzitter